

Is de arbeidersklasse verdwenen? Bestaat de vrije markt niet meer? Is het kapitaal nog maatgevend? Zijn er geen bedrijven die fuseren of failliet gaan?

Is het marxisme, ontstaan in de 19de eeuw, nog in staat een verklaring te geven over de economische en maatschappelijke ontwikkelingen in 2017?

Dat is het zeker! De vrije markt, het kapitaal, en de arbeidersklasse (werknemersklasse) bestaan nog steeds. Niet op de identieke wijze zoals in de negentiende eeuw, maar nog wel in de kern en in de wetmatigheden.

Wat is marxisme?

Een voor de hand liggend antwoord is: Dat wat Karl Marx en Friedrich Engels te boek hebben gesteld. In januari 1859 schrijft Marx een voorwoord (Bijdrage tot de kritiek op de politieke economie) waarin hij de volgende werken aanbeveelt: De armoede van de filosofie, Het Communistisch Manifest, Redevoering over de vrijhandel, Loonarbeid en kapitaal.

Tegenwoordig kunnen we er aan toevoegen: Bijdrage tot de kritiek op de politieke economie en Het Kapitaal.

Karl Marx was een scherp analyticus en een briljant dialecticus. Hij ontwikkelde een visionaire blik op de het kapitalisme, dat zich ontwikkelt door een aaneenschakeling van tegenstellingen. Marx onderzocht deze tegenstellingen en stelde dat iedere tegenstelling een stadium doorloopt die een voorwaarde is voor een volgende tegenstelling. Volgens Marx is het de (werknemers)beweging zelf, die de ontwikkeling naar de synthese volmaakt.

Centraal bij Marx en Engels staan de economie en de filosofie.

Marx en Engels hebben daaruit een materialistische zienswijze ontwikkeld. Zij staan op het standpunt dat het materiële het leven (de ideeën van en het handelen) van mensen bepaalt en niet andersom. Het materiële in het leven is dat waarin mensen in hun behoefte (aan voedsel, kleding, huisvesting, ontspanning, enz.) voorzien. Om die behoeften te realiseren moeten mensen produceren en arbeid verrichten. En dat gebeurt op een wijze, (ook wel de productiewijze genoemd), die historisch bepaald is.

Daarom is het historisch materialisme, een uitstekende manier om de geschiedenis te begrijpen als een proces, en niet als een gebeuren van ideeën of figuren. Ideeën en figuren behoren tot de bovenbouw en zijn afhankelijk van de onderbouw, de economie. Tussen de ideeën en de economie is er een dialectische relatie. Zij/ze bepalen elkaar en zijn elkaars voorwaarde om zich verder te ontwikkelen (zie later).

Marx en Engels nemen afstand van een materialisme dat slechts de werkelijkheid

interpreteert. De mens is immers een handelend wezen en door zijn arbeid veranderd de wereld. Willen wij een goed begrip ontwikkelen over de werkelijkheid, dan moet in het materialisme een wetmatigheid te ontdekken zijn. Het gaat erom inzicht te krijgen in de complexe processen in/van de natuur en in de productiewijze, die voortdurend in beweging zijn (dit is de objectieve dialectiek), en die de basis vormt voor de kennis (dit is de subjectieve dialectiek).